

ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Наталія Василівна Ткачук¹

Стаття присвячена актуальним питанням формування фінансово-інвестиційного потенціалу регіонів України, і, зокрема, Волинської області в умовах військового стану. Проаналізовано особливості фінансового забезпечення розвитку територіальних громад Волинської області, а також визначено потенційні можливості сфер залучення інвестиційних ресурсів в область та визначено ряд проблем, ризиків та загроз, з якими можна стикнутися в процесі реалізації фінансово-інвестиційного механізму. Окреслено перспективні напрямки залучення до бюджетів територіальних громад інвестиційних ресурсів у вигляді грінфілд-проектів у майбутньому. Доведено, що найважливішими чинниками формування та розвитку фінансово-інвестиційного потенціалу на регіональному рівні є: інституційні процеси, які визначають якість інституційного середовища регіону; відкритість місцевої влади до співпраці з бізнесом та інвесторами; якість людського та соціального капіталу, а також рівень розвитку різних видів інфраструктури; особливості географічного й просторового розташування регіону.

Ключові слова: фінансове забезпечення, інвестиційний потенціал, воєнний стан, територіальна громада, бюджет.

Постановка проблеми. Після широкомасштабного вторгнення російських військ 2022 року ситуація змінилася кардинально. Відбулась фактична зупинка економіки в цілій низці регіонів, значна кількість підприємств до цього часу перебуває в стані релокації, а величезна маса людей змушена була покинути свої домівки в пошуках більш безпечного житла та нової роботи. Водночас значною мірою трансформується система міжнародних економічних зв'язків України та її регіонів. Глобальні геополітичні зрушення спричиняють виникнення таких нових викликів, як загострення боротьби за кредитні та інвестиційні ресурси, загроза відтоку кваліфікованих кадрів за кордон, деформація низки традиційних економічних інститутів, ризик посилення бідності тощо. У цій ситуації суттєво актуалізується проблема пошуку адекватних механізмів та важелів ефективного використання інвестиційно-фінансового потенціалу регіонів нашої держави, а також шляхів його подальшого нарощування.

Розвиток місцевих територіальних громад не можливий без раціональної та ефективною системи їх забезпечення достатніми фінансовими ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансово-інвестиційного забезпечення регіонів цікавить як науковців, так і практиків, які стикаються з даною проблемою. Автори робіт досліджують різні конфігурації механізму фінансово-інвестиційного розвитку, а також кожен з них обґрунтовує власний підхід до понятійної сутності даних понять.

Так, Козоріз М. та Сторонянська І. [6] до стратегічних імперативів управління фінансами регіону відносять: забезпечення конвергенції внутрішньорегіонального просторового розвитку, підвищення рівня фінансово-бюджетної спроможності регіону та окремих територіальних громад у його межах, здійснення податково-бюджетної децентралізації системи державних фінансів до обґрунтованого рівня, а також концентрацію фінансового потенціалу регіону на розвитку галузей нової економіки, формування регіональної інноваційної системи та економічних кластерів, що здатні забезпечити високий конкурентний статус регіону в гео економічному просторі в довгостроковій перспективі [7].

Наприклад, польська дослідниця Маньковська М. [7] звертає увагу на важливість інвестування в розвиток транспортної інфраструктури регіону, як передумови нарощування його фінансово-інвестиційного потенціалу. На її думку, це насамперед активізує розвиток підприємництва, а вже завдяки цьому сприяє збільшенню надходжень до місцевих бюджетів різних рівнів. Відтак відбувається зростання фінансово-бюджетного потенціалу регіону, а також розширюються можливості для реалізації інвестиційних проектів, які співфінансуються органами місцевого самоврядування.

Китайські науковці Ванг Ф., Чей В., Ші К. [11] та інші досліджували вплив фінансового потенціалу регіону на його просторовий розвиток. Вони зробили висновок, що забезпечення регіону фінансовими ресурсами сприяє мережуванню господарських зв'язків у його межах, підвищуючи тим самим рівень економічного розвитку

¹ Наталія Василівна Ткачук, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3518-0449>

цього регіону. Водночас, просторова інтеграція та маркетингова підтримка чинять додатковий позитивний вплив на просторову оптимізацію розподілу фінансових ресурсів. А поглиблення інтеграційних зв'язків між окремими субрегіонами та громадами стимулює інтенсифікацію фінансових потоків, що врешті-решт підвищує ефективність використання фінансового потенціалу регіону.

Метою даної статті є виявлення характерних особливостей фінансового забезпечення територіальних громад Волинської області, в залежності від різних факторів в сучасних умовах. А також виявлення можливих сфер залучення інвестиційних ресурсів до бюджетів з метою підсилення їх фінансової спроможності в умовах військового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Волинська область виконує функцію тилового забезпечення для українського війська та створюють умови для облаштування внутрішньо переміщених осіб і релокалізації бізнесу.

Волинська область є однією з найбільш привабливих територій для інвестицій в Україні. Це можна пояснити наявністю розвинутої інфраструктури, високим потенціалом розвитку галузей економіки та сприятливим інвестиційним кліматом.

Волинська область розташована на заході України та має сприятливе географічне положення, що дає можливість для розвитку міжнародного співробітництва з країнами Європейського Союзу та Східної Європи. Крім того, в області є великий потенціал для розвитку сільського господарства, енергетики, лісового та харчового виробництва.

Область має розвинену інфраструктуру, зокрема, автомобільну та залізничну мережу, що забезпечує доступність території. Крім того, в області є кілька міжнародних аеропортів, що дозволяє забезпечити швидкий та зручний доступ до міжнародних ринків.

Волинська область пропонує різні пільги та стимули для інвесторів. Зокрема, є можливість отримання земельних ділянок на сприятливих умовах, пільги на податки та збільшення інвестиційних вкладів в галузі, що розвиваються.

Є кілька чинників, що сприяють розвитку інвестиційного клімату в області. Одним з них є створення сприятливих умов для бізнесу, таких як зменшення податків та збільшення фінансової підтримки для інвесторів. Крім того, область має розвинену інфраструктуру, яка створює умови для залучення іноземних інвестицій.

Основні ключові галузі, які рекомендовано для інвестування у Волинській області, включають:

1. Сільське господарство – область має великий потенціал у виробництві зернових, овочів, фруктів, м'яса, молока та інших продуктів харчування. Інвестиції в розвиток сільського господарства можуть включати в себе встановлення сучасних технологій та обладнання, вирощування нових культур та відкриття нових ринків збуту.

2. Енергетика – область має потенціал для розвитку вітрової та сонячної енергетики, а також використання біомаси. Інвестиції в енергетику можуть включати в себе встановлення нових енергетичних об'єктів та модернізацію наявних.

3. Лісове господарство – область є однією з найбільших в Україні за площею лісистих масивів. Інвестиції в лісове господарство можуть включати в себе вирощування нових порід дерев, підвищення якості обробки деревини та виробництва високоякісних дерев'яних виробів.

4. IT-технології – область має потенціал для розвитку IT-індустрії, зокрема, в галузях програмного забезпечення, електронної комерції та інтернет-маркетингу. Інвестиції в IT можуть включати в себе створення нових IT-компаній, розробку нових продуктів та відкриття нових ринків збуту.

5. Туризм – область має великий потенціал для розвитку туризму, зокрема, через багату історію та культурну спадщину

Незважаючи на потенціал для розвитку, інвестування у Волинську область може стикнутись з деякими проблемами, зокрема:

1. Недостатня розвиненість інфраструктури – багато сіл та малих міст області потребують модернізації доріг, комунікацій та іншої інфраструктури.

2. Висока рівень корупції – зважаючи на деяку вразливість економіки та громадського сектору, корупція може стати серйозним перешкодою для інвестицій у область.

3. Невизначеність правової системи – непередбачуваність законодавства може стати проблемою для інвесторів, які хочуть здійснювати бізнес у Волинській області.

4. Недостатній рівень освіти та кваліфікації робочої сили – деякі галузі, зокрема IT-технології, можуть стикнутись зі знущенням робочої сили, з якою можуть бути пов'язані високі витрати на підготовку та навчання.

5. Нерозвиненість місцевої бізнес-екосистеми – інвестори можуть стикнутись зі складнощами в знаходженні партнерів для співпраці та розвитку бізнесу, зокрема в контексті децентралізації та розвитку малих та середніх підприємств.

Загалом, інвестиційний клімат у Волинській області має певні переваги та недоліки, які можуть вплинути на рішення інвесторів. Область має значний потенціал для розвитку, зокрема у сільському господарстві, лісовому господарстві, туризмі, виробництві та інших галузях.

Однак, інфраструктура області не завжди відповідає сучасним вимогам, а корупція та невизначеність правової системи можуть стати перешкодами для інвестування. Крім того, низький рівень освіти та кваліфікації робочої сили та нерозвиненість місцевої бізнес-екосистеми також можуть вплинути на ефективність інвестицій у регіон.

Вцілому до основних складових фінансово-інвестиційного потенціалу розвитку українських регіонів у сучасних соціально-економічних умовах доцільно

насамперед віднести: фінансово-бюджетну спроможність (обсяги потенційних надходжень до бюджетів різних рівнів), інвестиційний потенціал (можливий граничний обсяг залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій), потенціал співфінансування (здатність залучати на безповоротній основі кошти від українських і закордонних урядових та донорських організацій, благодійних фондів тощо), кредитний потенціал (спроможність отримати певний обсяг фінансово-кредитних ресурсів від банківських установ та інших кредитних організацій), потенційні надходження з-за кордону та з інших регіонів від трудових мігрантів, фізичних осіб-підприємців, домогосподарств тощо. При цьому вказаний потенціал доцільно аналізувати також із погляду його поділу на дві основні складові: фінансовий капітал (обсяг усіх фінансових ресурсів, які задіяні в розвитку регіону, включаючи вкладені українськими й закордонними підприємцями прями інвестиції); бюджетно-інвестиційний резерв (кошти, які потенційно можуть бути акумульовані до бюджетів різних рівнів, а також інвестиції, які регіон готовий прийняти з огляду на наявне ресурсне забезпечення, рівень розвитку його інфраструктури, якість людського та соціального капіталу, стратегічні пріоритети розвитку цього регіону тощо).

Зважаючи на зазначене, основними чинниками формування та розвитку фінансово-інвестиційного потенціалу на регіональному рівні слід вважати:

- якість інституційного середовища (і формальних інститутів, що визначають рівень фінансової спроможності органів місцевого самоврядування та їхню самодостатність у взаємодії з наявними та потенційними інвесторами, і неформальних, які впливають на якість соціального капіталу та визначають схильність місцевого населення до опортуністичної поведінки);

- відкритість місцевої влади до співпраці з бізнесом та інвесторами, наявність якісних стратегічних і програмних документів щодо розвитку території, належними чином опрацьованих інвестиційних пропозицій тощо;

- інвестиційну привабливість регіону, яка, у свою чергу, формується під впливом якості його людського та соціального капіталу, рівня розвитку виробничої, транспортно-логістичної, інформаційної, маркетингової, соціальної та інноваційної інфраструктури, особливостей географічного та просторового розташування тощо;

- розвиток фінансової інфраструктури регіону.

На окрему увагу заслуговує розробка та здійснення цільових програм інвестиційного розвитку регіонів, до співфінансування яких можуть долучатися й держава, і міжнародні інституції. Крім того, важливим засобом нарощування фінансово-інвестиційного потенціалу розвитку регіону може виступити поліпшення інвестиційних умов для ведення бізнесу, зокрема шляхом формування індустріальних парків і промислових зон, а також наукових і технологічних парків чи технополісів у тих регіонах, які мають високий рівень інноваційної спроможності та забезпечення науковими кадрами.

Основні фінансові потреби Волинської області пов'язані з посиленням їхньої оборонної спроможності,

проте одночасно на їхній території ведеться активне економічне життя, що створює сприятливий ґрунт для підтримання поточної інвестиційної діяльності на тому ж рівні, що й до широкомасштабного військового вторгнення, принаймні в головних секторах регіональної економіки.

Так, для регіонів, що межують з ЄС, пріоритетними є диверсифікація бізнесу за рахунок релокованих підприємств, а також подальший розвиток ІТ та креативних індустрій і сфери обслуговування, включаючи залучення іноземних інвестицій до реалізації спільних із європейськими партнерами проєктів, пов'язаних із нарощуванням транспортно-логістичного потенціалу й будівництвом нових об'єктів прикордонної інфраструктури (автопортів, виставково-ярмаркових центрів, логістичних хабів тощо).

Слід зауважити, що на початок 2020 р. в Україні налічувалося 292 ТГ з населенням менше 5 тис. осіб (36,3% від загальної кількості), що суттєво підвищувало ризик неспроможності таких громад до розвитку у майбутньому та вказувало на недоліки об'єднання громад за принципом добровільності. Високим рівнем фінансової спроможності серед інших характеризувалися ТГ з містами обласного значення. Такі громади зазвичай бездотаційні, або сплачували до Державного бюджету реверсну дотацію (середній показник дотаційності складає 1,1%), на апарат управління спрямовується менше 20,0% від власних доходів громад (17,9%), на зарплату – 38,9% видатків.

Область складається з 54 громад (11 міських, 18 селищних та 25 сільських) і 4 районів (Володимирський площею 2556,5 км² та населенням 174,7 тисяч осіб; Камінь-Каширський площею 4679,7 км² та населенням 132,4 тисяч осіб; Луцький площею 5249,1 км² та населенням 457,3 тисяч осіб; Ковельський площею 7658,7 км²).

За оперативними даними, за 2022 рік зведений бюджет області за доходами загального фонду (без урахування міжбюджетних трансфертів) виконаний на 116,7 відсотка, понад план надійшло 1269,2 млн гривень. Виконання доходів загального фонду обласного бюджету забезпечено на 114,2 відсотка (+177,1 млн гривень).

У порівнянні з відповідним періодом минулого року власні доходи в цілому по області зросли на 2421,2 млн грн, або на 37,7 відсотка, в тому числі доходи обласного бюджету – на 446,4 млн грн, або на 45,5 відсотка.

Надходження податку на доходи фізичних осіб та єдиного податку, які є основними бюджетоутворюючими платежами місцевих бюджетів області, склали відповідно 6563,4 та 837,1 млн грн і перевищують надходження 2021 року на 54,9 та 12,4 відсотка відповідно.

Із державного бюджету до загального фонду місцевих бюджетів області перераховано 4835,4 млн грн міжбюджетних трансфертів, в тому числі 1038,2 млн грн дотацій і 3797,2 млн грн субвенцій. В область у повному обсязі надійшли усі передбачені у державному бюджеті дотації та субвенції, що передаються із загального фонду бюджету, крім субвенції на забезпечення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану.

За рахунок отриманих власних надходжень до місцевих бюджетів та трансфертів з державного бюджету у 2022 році із загального фонду місцевих бюджетів області проведено видатків в обсязі 10969 млн грн, або 93,3 відсотка до річного плану. На фінансування соціально-культурних галузей спрямовано 8922,3 млн грн, в тому числі на фінансування установ та закладів освіти – 7395,8 млн грн, охорони здоров'я – 464 млн грн, соціального захисту і соціального забезпечення населення – 520,5 млн грн, культури і мистецтва – 374,7 млн грн і фізичної культури і спорту – 167,3 млн гривень.

Щодо зовнішніх інвестицій, які направляються в дану галузь, варто відмітити Єгипет, що тісно співпрацює з Україною. Зокрема, двостороннє інвестиційне співробітництво НАК «Нафтогаз України» продовжує реалізовувати в Єгипті найбільший інвестиційний проєкт за кордоном на родовищі Алам аль-Шавіш у Західній пустелі АРС [3].

Після підписання між Україною та Японією у 2015 р. Угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, а також запровадження у 2016 р. поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС на основі Угоди про асоціацію, Україна стала більш привабливою для японського бізнесу в інвестиційному і торговельному сенсах. Японія надає Україні суттєву технічну, грантову та фінансову допомогу як напряму, так й у рамках проєктів міжнародних організацій з метою зміцнення демократичних інститутів, проведення адміністративних та економічних реформ, розвитку культури, освіти, медицини, а також інфраструктури в нашій країні [2].

Посилення ролі прямих іноземних інвестицій (ПІІ) вірогідно матиме провідне значення для процесу відбудови. За даними Financial Times, будівництво, відновлювана енергетика, фінансові послуги, транспорт та ІКТ становлять понад 60% вартості інвестицій типу greenfield в Україну з 2003 року. Надання пріоритету іноземним інвестиціям у ці важливі сектори, за якими Україна підтвердила свою інвестиційну привабливість, допоможе прискорити процес відновлення.

Станом на жовтень 2022 року, за оцінками KSE, загальна сума прямих задокументованих збитків житловій та нежитловій нерухомості, іншим об'єктам інфраструктури склала понад 127 млрд дол. Найбільша частка в загальному обсязі збитків припадає на житлові будинки (40% або 50 млрд дол.) та інфраструктуру (28% або 35 млрд дол.) [5].

Висновки. Підхід створення нових бізнесів «з нуля», тобто greenfield-проєктів тільки починає застосовуватися в корпоративному банкінгу. Ринок зовнішніх партнерів ще недостатньо розвинений, до того ж усередині організації можуть існувати серйозні бар'єри, що перешкоджають змінам.

Однак в умовах стагнації доходів корпоративного банківського обслуговування та стрімких та глибинних змін ринку позитивний ефект може мати на індустрію трансформаційний вплив. Як показують наведені нами в даному звіті приклади, ті, хто першими розпочали рух у напрямку greenfield-ініціатив, можуть досягти кардинальних змін як обслуговування клієнтів, запровадити нові бізнес-моделі, скоротити витрати та змінити свою корпоративну культуру.

Попри воєнні ризики, в Україні є багато ніш і привабливих сфер для інвестицій. Дешеві активи, відносно недорога, але кваліфікована робоча сила, значний попит на певні товари в майбутньому, що може створити надприбутки. І для того, щоб порівняно швидко вийти на український ринок після закінчення війни, необхідно якнайшвидше почати досліджувати бізнес-середовище та реалізовувати інвестиційні проєкти в Україні.

Загалом, відбудова створює унікальну можливість модернізувати виробничий потенціал України та залучити іноземний капітал у сучасні технології. Це закладе основу для довгострокового зростання та сприятиме більш тісній інтеграції України у світову економіку.

Таким чином, реалізація інвестиційно привабливих проєктів стане невід'ємною частиною плану відновлення, його рушійною силою щодо розвитку підприємництва та залучення іноземного та українського бізнесу до регіональних та глобальних ланцюгів постачань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бно-Айріян М. Криза можливостей. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/kriza-mozhливостей.html>.
2. Черничинець С. Формування інвестиційного клімату регіону. *Економіка промисловості*. 2009. № 4. С. 95–100.
3. Данилишин Б. Повоєнна економіка переможця. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/postvojenna-ekonomika-peremozhtsja.html>
4. Козюк В. Московія розпочала війну проти України не у випадковий час. 2022. URL: https://zn.ua/ukr/foreign_economics/moskovija-rozpochala-vijnu-proti-ukrajini-ne-u-vipadkovij-chas.html
5. Костюк О. Як має розвиватися українська наука після війни. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-maje-rozvivatisja-ukrajinska-nauka-pislja-vijni-.html>
6. Козоріз М., Сторонянська І. Стратегічні імперативи управління фінансами регіону. *Регіональна економіка*. 2014. № 3. С. 192–204.
7. Маньковська М. Економічний потенціал регіонів та розвиток транспортної мережі. Дослідження регіонів, розташованих уздовж Одеського водного шляху. *Економічні проблеми*. 2016. № 124. С. 135–150.
8. Шарий Г. Як невійськовим шляхом посилити обороноздатність України. 2022. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-nevijskovim-shlyahom-posiliti-oboronozdatsnist>
9. Шевченко К. Фінансово-економічна політика за воєнний час. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/finansovo-ekonomichna-politika-za-vojennoho-chasu.html>
10. Сторонянська І., Беновська Л. Економічна нестабільність та економічне зростання території: фінансові детермінанти та поведінкові ефекти. *Регіональна економіка*. 2021. № 2. С. 150–164.

11. Wang F., Chai W., Shi X., Dong M., Yan B. Чи сприяють регіональні фінансові ресурси економічному зростанню з точки зору мережі просторової кореляції? *SAGE*. 2021. С. 1–18. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2158244021999381>

REFERENCES:

1. Bno-Airriani M. (2022) Kryza mozhlyvostei [Crisis of possibilities]. Available at: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/kryza-mozhlyvostej.html> [in Ukrainian]
2. Chernychynets S. (2009) Formuvannya investytsiynoho klimatu rehionu [Formation of the region's investment climate]. *Ekonomika promyslovosti – Economy of industry*, no. 4, pp. 95–100. [in Ukrainian]
3. Danylyshyn B. (2022) Postvoyenna ekonomika peremozhtsya [Postwar economy of the winner]. Available at: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/postvoyenna-ekonomika-peremozhtsya.html> [in Ukrainian]
4. Koziuk V. (2022) Moskoviyi rozpochala vinyu proty Ukrainy ne u vypadkovy chas [Muscovy started a war against Ukraine at a not random time]. Available at: https://zn.ua/ukr/foreign_economics/moskovija-rozpochala-vijnu-proti-ukrajini-ne-u-vypadkovij-chas.html [in Ukrainian]
5. Kostiuk O. (2022) Yak maye rozvyvatysya ukraïns'ka nauka pislya vyny [How Ukrainian science should develop after the war]. Available at: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-maje-rozvivatisja-ukrajinska-nauka-pislja-vijni.html> [in Ukrainian]
6. Kozoriz M., Storonianska I. (2014) Stratehichni imperatyvy upravlinnia finansamy rehionu [Strategic imperatives of financial management in the region]. *Rehionalna ekonomika – The regional economy*, no. 3, pp. 192–204. [in Ukrainian]
7. Mańkowska M. (2016) The economic potential of regions and the development of the transport network. A case study of the regions located alongside the Oder Waterway. *Ekonomiczne Problemy Usług*, no. 124, pp. 135–150.
8. Sharyi H. (2022) Yak neviys'kovym shlyakhom posylyty oboronozdatnist Ukrainy [How to strengthen the defense capability of Ukraine by non- military means]. Available at: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-neviyskovim-shlyahom-posilyti-oboronozdatnist/> [in Ukrainian]
9. Shevchenko K. (2022) Finansovo-ekonomichna polityka za voyennoho chasu [Financial and economic policy during war-time]. Available at: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/finansovo-ekonomichna-polityka-za-voyennoho-chasu.html> [in Ukrainian]
10. Storonianska I., Benovska L. (2021) Ekonomichna nestabilnist vs ekonomichne zrostantia terytorii: finansovi determinanty ta povedinkovi efekty [Economic instability vs economic growth of territories: financial determinants and behavioral effects]. *Rehionalna ekonomika – The regional economy*, no. 2, pp. 150–164. [in Ukrainian]
11. Wang F., Chai W., Shi X., Dong M., Yan B. (January-March, 2021) Does Regional Financial Resource Contribute to Economic Growth? From the Perspective of Spatial Correlation Network? *SAGE Open*, pp. 1–18. Available at: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2158244021999381>

FINANCIAL AND INVESTMENT SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF THE VOLYN REGION IN MODERN CONDITIONS

Natalia Tkachuk¹

After the large-scale invasion of Russian troops in 2022, the situation changed dramatically. There was a virtual shutdown of the economy in a number of regions, a significant number of enterprises are still in a state of relocation, and a huge mass of people were forced to leave their homes in search of safer housing and new work. At the same time, the system of international economic relations of Ukraine and its regions is being transformed to a large extent. Global geopolitical shifts cause the emergence of such new challenges as the intensification of the struggle for credit and investment resources, the threat of the outflow of qualified personnel abroad, the deformation of a number of traditional economic institutions, the risk of increasing poverty, etc. In this situation, the problem of finding adequate mechanisms and levers for the effective use of the investment and financial potential of the regions of our country, as well as ways of its further expansion, is significantly actualized. The development of local territorial communities is impossible without a rational and effective system of providing them with sufficient financial resources. The main mechanisms capable of increasing the financial and investment potential for the development of various types of Ukrainian regions in the conditions of modern challenges of globalization and martial law include: institutional and organizational (based on the optimization of institutional processes in the regions), information and communication (consists in the application of modern tools and means exchange of information with the aim of increasing the financial, budgetary and investment capacity of the region), as well as cluster (based on the formation of clusters capable of attracting financial and investment resources from Ukraine and abroad). It has been proven that the most important factors in the formation and development of financial and investment potential at the regional level are: institutional processes that determine the quality of the institutional environment of the region; openness of local authorities to cooperation with business and investors; the quality of human and social capital, as well as the level of development of various types of infrastructure; peculiarities of the geographical and spatial location of the region.

Key words: financial support, investment potential, military status, territorial community, budget.

JEL Classification: E22, H61

*Стаття надійшла до редакції 10.11.2023
The article was received November 10, 2023*

¹ Natalia Tkachuk, Lesya Ukrainka Volyn National University